СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 84. Джерзі Сіти, Н. Дж., вівторок, 12-го квітня 1938. No. 84. Jersey City, N. J., Tuesday, April 12, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ в злучених державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею злучених держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРОЄКТ ПРЕЗИДЕНТА ПЕРЕД ТРУДНОЩАМИ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт задумує в найближчих днях внести перед конґрес проєкт, на основі якого конґрес мав би уповноважити уряд витратити нові чотири біліони долярів на державні роботи і на позички бизнесам. Але вже тепер проти того проєкту виступають деякі провідники конґресу, кажучи, що ці видатки лише хвилево поможуть краєві, а не викличуть сталого економічного уздоровлення, як не викликали попередні біліони. Сенатор Бирд і конґресмен Снел говорили, що призначення нових чотирьох біліонів долярів задовжить знов край. Крім того треба буде накладати новий податковий тягар на людей; вкінці державні роботи мають ті відємні сторони, що здушують приватну ініціятиву і часто доводять до банкротства приватні підприємства. Згадані конґресові провідники запевняли, що шлях до економічного уздоровлення не веде через витрату ґрошей, через „помп-праймінґ". Вони передбачають, що президент і його найближчі круги таки старатимуться за всяку ціну переперсувати ухвалення цього нового проєкту, бо чергова програ... в конґресі цілковито підірвалаб авторитет президента; його авторитет уже й так надшарпаний провалениям реорґанізаційного законопроєкту.

ПІДСКОЧИЛИ ЦІНИ НА УДІЛИ.

НЮ ЙОРК. — Довідавшись про повалення реорґанізаційного законопроєкту в конґресі, нюйорська біржа зареаґувала на це так, що майже всі уділи почали дуже підноситися в ціні. Деякі підскочили на 6 пунктів. Фінансисти пояснюють це в той спосіб, що бизнес тим висказав свою радість з приводу повалення цього законопроєкту.

СЕКРЕТАРКА ПРАЦІ ПРО БИЗНЕСОВУ ПОПРАВУ.

НЮ ЙОРК. — Секретарка праці, пані Перкинс, виголосила через радіо промову про економічне положення в Америці. В своїй промові вона сказала, що нинішний застій можна поборювати вкорочуванням годин праці і підношуванням заробітних плат. Вкорочуючи години праці, можна краще ділити працю поміж тих, що не працюють. А збільшуючи заробітні плати, можна збільшувати покупну силу людей. Секретарка також говорила, що треба заборонити дитячу працю в бизнесових підприємствах.

ДАЛЬША БОРОТЬБА З ЧЕРВОНИМИ.

НЮ ЙОРК. — На зібранні католицької організації бувший суддя нюйорського найвищого суду, а також кандидат на нюйорського ґубернатора в часі останніх виборів, Блейклі, сказав, що американці далі повинні боротися з червоною небезпекою, яка загрожує нашому устроєві з усіх сторін. Блейклі ще раз висказав гостру критику на назначування комуністів на високі адміністраційні становища, зокрема на назначення Ґерсона на високу посаду в дільниці Мангетен. Блейклі говорив, що толеранція це добра річ. Але деякі люди надуживають цеї толеранції і накидають американській суспільності комуністів, хоч суспільність їх не хоче.

УЧИТЕЛІ ТАКОЖ ПОЧИНАЮТЬ РУХАТИСЯ.

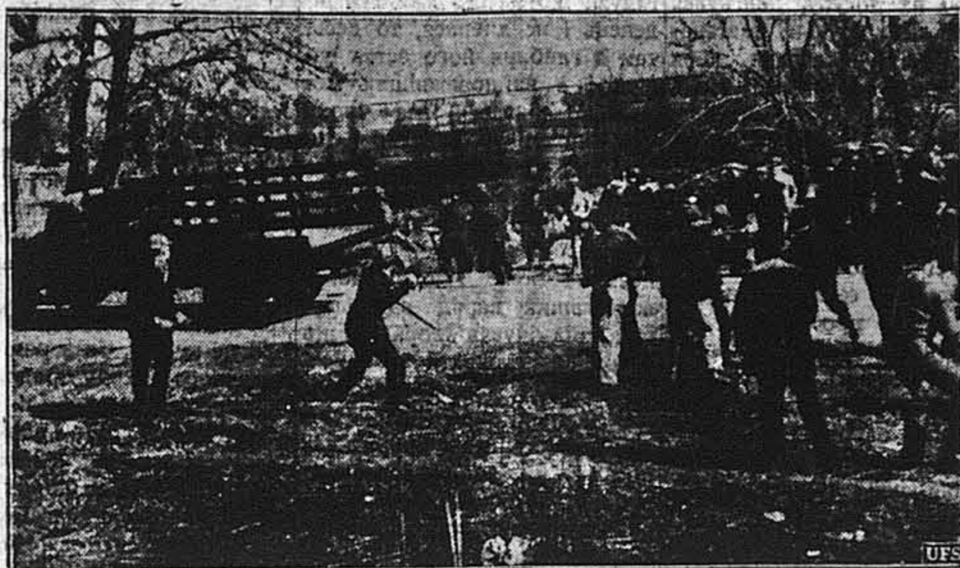
НЮ ЙОРК. — Також нюйорські учителі починають рухатись і звертати уваґу на комунізм, який поширився в їх рядах під плащиком „лібералізму". На вчительських зборах в Тавн Гол, у Ню Йорку, на яких було присутних 1,700 учителів, повідомлено, що нюйорські вчителі створили свою організацію, яка вже обеднує в собі 4,000 вчителів. Завданням цеї орґанізації є поборювати у виховних кругах комунізм і очищувати американські виховні круги від усяких переворотних доктрин.

НОВЕ НАУКОВЕ ВІДКРИТТЯ.

ПАСАДІНА (Каліфорнія). — Професор технольоґічного інституту, Гец, сказав, що науці вдалося ствердити, що деякі бактерії і клітини можуть пережити величезний мороз. Досліди виказали, що навіть мороз 300 ступнів нижче точки мерзнення ті бакцилі переживали і коли їх огріто, вертались до життя. А це привело вчених на думку, що наша земля дістала своє життєве заплідження із всесвіту, в якому, як відомо, існує також велика студінь.

БУДУЮТЬ НА СВІТОВІЙ ВИСТАВІ ТЕАТР.

НЮ ЙОРК. — На площі Світової Вистави розпочали будову театру, що міститиме 2,500 осіб. Цей театр буде побудований у цілковито модерному стилі. Зпереду буде виглядати як цепеліновий ганґар, а ззаду буде мати сцену кубічного вигляду.

БІЙКА НА ТЛІ СТРАЙКУ.

На будові мосту через ріку Мізурі в Ст. Чарлз, Мізурі, прийшло до страйку за вживання неюнійних робітників. Коли підприємці спровадили на роботу страйколомів, між пікетами страйкарів і сторожами страйколомів прийшло до бійки, в котрій сторони обкидались камінням і фляшками.

КРІВАВИЙ НАПАД НА СВЯЩЕНИКА.

В селі Павелче під Станиславовом сталася подія, якої часописи вже дуже давно не записували. До священика Івана Степанчука зголосилися брати Федір і Михайло Коґуч, щоб зголосити заповіди шлюбу своєї кревнячки Марії Коґуч. Коли священик відмовив їм, як близьким кревнякам Коґучівни, брати так міцно побили пароха, що він осліп.

БОЛЬШЕВИЦЬКЕ БОЖЕВІЛЛЯ.

Большевики вислали на Далекий Схід 12,000 дівчат. Дівчата ці переважно походять з України й Кавказу та мають бути вжиті до помочі большевицьким воякам (читай: до забав і розпусти). Дівчата ті вже приїхали на Далекий Схід — але тут не було де їх примістити і тому живуть у страшній нужді.

ЗА ВБИВСТВО ЖІНКИ.

Перед окружним судом у Тернополі вели розправу проти Миколи Кутеня з Добровод, повіт Збараж, обвинуваченого за вбивство своєї жінки Петронелі. По розправі Кутеня засудили на 10 літ вязниці.

„ХТОСЬ" ЗРІЗАВ 90 ДЕРЕВЕЦЬ НА ЦЕРКОВНІЙ ПЛОЩІ.

В селі Новий Роґинець, пов. Збараж, уже від довшого часу діються дивні речі. Мешканці того села, що належить до парохії Лубянки Вищі, це в половині греко-католики й римо-католики. За згодою обох сторін збудовано школу. Одначе вже незабаром шкільний будинок став твердинею римо-католиків, що з неї почали вони обстрілювати своїх противників. Зокрема сильна атака почалася тоді, коли греко-католики, закупивши площу напроти „школи", почали підготову, щоб вибудувати церкву. Посипалися з усіх сусідів наклепи, а навіть погрози. Тому, що плани будови досі ще не розглянені, обсаджено тимчасом площу кругом 90 яличками. Одначе й це „комусь" не подобалося і „хтось" зрізав усі деревця. В селі повстало з того приводу велике обурення. Поліційне слідство скінчилося нічим.

ЯК КАНАДИЙСЬКІ ФІНИ РОЗЧАРУВАЛИСЯ БОЛЬШЕВИЦЬКИМИ ОБІЦЯНКАМИ.

О. Линквист з Вінніпеґу оповів репортерам часописів, як то поселені в Канаді фіни в числі коло 2,000 душ розчарувалися большевицькими обіцянками. Продавши все, що посідали в Канаді, перенеслись вони до Карелії, що граничить з їхньою батьківщиною, Фінляндією. Большевицький аґент, що висилав їх до Советського Союзу, брав від кожного з них по 5 долярів. Виїзджаючим до Советського Союзу фінам було приобіцяно, що будуть мешкати власні школи, будуть мешкати разом у власних фінських оселях та ніхто не буде їх зачіпати. Вони мали бути своїми власними панами і мешкати на границі Фінляндії, до котрої будуть могти дістатися за кілька годин і бачитися зо своїми кревними.

Та якже гірко розчарувалися канадійські фіни московсько-большевицькими обіцянками! Ані одної з тих обіцянок большевики не додержали. Негайно по прибутті з Канади до Советів відібрано канадійським фінам, що поселились у сусідстві Карелії, всі їхні гроші, сконфісковано їм машинерію, яку вони привезли з Канади, й повислано їх до праці на колективних фармах, розділюючи часто жінок від чоловіків і призначуючи їх на ріжні віддалені від себе фарми. Небаром розіґнано карельську оселю й повислано багато з осілих там канадійських фінів на Сибір. Лиш небагато з них у голоді й холоді перекрались через границю Фінляндії, часто лиш на те, щоб з виснаження й нужди вмерти на самій фінляндській границі.

Оттака доля спіткала фінів, заморочених большевицькою комуністичною дурійкою, як це саме тепер діється і з багатьома канадійськими українцями.

У БЕЗКОНЕЧНІЙ ЧЕРЗІ.

Поліційна влада почала шукати керівника почтової агенції у Великориті біля Берестя, Яна Зацного, що присвоїв собі 200 тисяч злотих! Дотепе-рішне слідство у цій сензаційній справі виказало, що „пан керовник" Зацни цілком не був „зацним", але це ошуканець з багатою вже минувшиною.

ХОДИВ ПІШКИ ДО ВАРШАВИ.

Василь Стефанюк з Солотвини процесується з Федором Моршевичем і Яковом Павлушинським, а що не все справа кінчиться так, якби того хотів Стефанюк, рішив він піти особисто в цих справах до Львова, а опісля до Варшави. Скільки йому таке ходження до Варшави помогло, він сам не найліпше знає.

ВИАРЕШТОВУЮТЬ ПОЛЯКІВ У ХАРКОВІ.

Польська преса повідомляє: Останніми часами виарештували в Харкові 3,000 поляків.

ВЕСІЛЬНІ СТРАВИ У ВЕРБЛЮЖІМ ШЛУНКУ.

На весільних бенкетах, бедуїнів подають гостям оригінальну страву. А саме на стіл подають печеного верблюда. В тому верблюді є два печені барани. У кожному з баранів знаходять гості кілька штук дробу, в кожній курці чи качці знаходять гості відповідну скількість риб. А риби виповнені в середині смаженими яйцями. Таким чином одна страва творить цілий весільний бенкет і тою стравою заспокоюють весільні гості свій голод два або три дні.

БЕНЕТ УСТУПАЄ З ПРОВІДНИЦТВА КОНСЕРВАТИВНОЇ ПАРТІЇ.

Річард Бенет, бувший прем'єр Канади і теперішний провідник консервативної опозиції в парляменті, оповістив при закінченні дводенної конференції в Отаві, що має намір уступити з провідництва консервативної партії. Консервативна партія почала шукати нового провідника, нової програми і враз з тим нового імени для себе.

Бувший премієр зазначив ясно, що він не усувається з політичного життя, його запал не зменшується, тільки серцева недуга, що появилася в нього перший раз 1935 р., заставляє його „обмежити свою діяльність". Бенетові буде 3. липня 68 літ.

Бенет буде дальше провідником своєї партії підчас теперішньої сесії палати послів, але в літі має відбутися конвенція консервативної партії в Отаві і тоді він передасть провід свому наслідникові, якого конвенція вибере.

ПЛЕБІСЦИТИ ПОТВЕРДИЛИ ЗЛУКУ АВСТРІЇ З НІМЕЧЧНОЮ

ВІДЕНЬ. — Бувший австрійський президент Міклас і кардинал Інніцер були одними з перших, що прийшли до виборчих урн, щоб віддати свої голоси за злуку Австрії з Німеччиною. За таку злуку заявилися 99.75% голосуючих. Усіх управнених до голосування було 4,353,100. За прилучення заявилися 4,289,920 голосів.

БЕРЛІН. — Ціла Німеччина віднеслася до голосування в справі злиття Німеччини з Австрією з великим ентузіязмом. Було видно, що ця справа лежить народові дійсно на серці. За злуку заявилися 99.08% голосуючих. Усіх управнених до голосування було 49,326,791 осіб. За злуку заявилися 48,799,269 голосів.

НАЙБІЛЬШИЙ ДЕНЬ У ЖИТТІ ГІТЛЕРА.

БЕРЛІН. — Загально вважають вислід плебісциту в справі злуки Австрії з Німеччиною великим особистим триюмфом Гітлера. Сам Гітлер, коли йому подали вислід голосування, заявив, що той день плебісциту є найбільшим і найщасливішим днем у цілім його житті.

ПОЛЯКИ НАРІКАЮТЬ.

БЕРЛІН. — Союз Поляків у Німеччині видав комунікат, у якім заявив, що польська меншина в Німеччині виконає свій громадянський обовязок і буде голосувати за злуку Австрії з Німеччиною. Але не буде голосувати у справі вибору послів до нового німецького парляменту, бо на лісті кандидатів на послів нема ні одного кандидата поляка.

УКРАЇНСЬКЕ ВУГІЛЛЯ В ЕСПАНІЇ.

БАРСЕЛЬОНА. — Еспанський червоний уряд дістав чергову більшу допомогу від Советів. Советські кораблі привезли понад 100 нових літаків. Ті літаки літали понад містом, щоб тим чином скріпити населення у вірі, що червона армія сильна. Американський кореспондент подає, що в місті позамикано ресторани, каварні й театри. А велика електрична стація функціонує завдяки вугіллю, який вивезли Совети з України і який привезли советські кораблі з Одеси.

СКІНЧИЛИ З НАРОДНІМ ФРОНТОМ.

ПАРИЖ. — Франція пробує вийти з того великого нещастя, до якого довів її уряд Блюма, що опирався на співпраці соціялістів з комуністами, себто на представництві т. зв. народного фронту. Цей народній фронт довів до того, що державна каса порожня, а з другого боку край заливає повінь страйків. У самім Парижі страйкують тепер понад 50,000 робітників. Тепер прийшов до влади кабінет, у якому вже нема комуністів. Премієром став Едвард Делядіє. Соціялісти відмовилися від повного попертя цього уряду.

ОГОЛОСИЛИ ОТТОНА ЗРАДНИКОМ.

ВІДЕНЬ.—Дня 29. березня фашистівський уряд видав наказ арештувати архикнязя Оттона Габсбурґа, що то претендує на австрійський престол. Наказ видано за те, що тоді, коли Гітлер проголосив злуку Австрії з Німеччиною, Оттон апелював до чужинецьких держав, щоб узяли в свою охорону „ґнетену Австрію". Оттона названо зрадником краю і зазначено, що зрадниками будуть вважати всіх тих, що будуть Оттона попирати.

ВИСЛІДИ СОВЕТСЬКОЇ АТЕЇСТИЧНОЇ ПРОПАҐАНДИ.

РИМ. — Закрито виставу, яка мала виказати наслідки большевицької атеїстичної пропаґанди в Советах. Виставу зорганізували єзуїти. Подано списи осіб, які замордовано, чи які померли на засланні. Подано тільки такі імена, щодо яких є певність, що ті духовні особи не живуть. Тому не подано, наприклад, що згинули 200 монахів домініканського чину, бо щодо цього ще не провірено. Стверджено, що згинули в Советах 1,325 епископів і монахів. Світських священиків згинуло так багато, що не можливо в теперішніх обставинах зібрати щодо цього ввесь матеріял. Таке подає американський кореспондент.

ОТ ЧОГО ІМ ЗАБАГАЄТЬСЯ!

БУДАПЕШТ. — Відбулася велика демонстрація мадярських студентів. Насамперед було віче, на якім мадярський посол Веґварі доказував, що Чехословаччина мусить незабаром розпастися. Студенти зрозуміли це в такий спосіб, що ухвалили, що „Словаччина мусить бути наново прилучена до Мадярщини".

ТОЛКУЮТЬ СОБІ ДУЖЕ ПРОСТО.

ВАРШАВА. — Польські часописи радіють, що в Римі прийшло до тіснішого порозуміння між Італією і Польщею. Обидві держави, пише польська урядова ґазета, зрозуміли, що без Італії й Польщі не буде спокою в Европі. І обидві погодилися, що Італія повинна мати Середземне море, а Польща — Балтик.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Co., Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КОНҐРЕС ПРОТИ ПРЕЗИДЕНТА

Мало котрому президентові Злучених Держав трапилося таке, як тепер трапилося президентові Рузвелтові: проти предложеного ним пляну реорґанізації уряду виступив конґрес, зложений з його партійних товаришів. Щоб знайти подібний випадок в історії Америки, ґазетярі йдуть аж до повстання републиканців проти президента Тафта в 1910-тім році. Як би не було, голосування 108 конґресменів з Демократичної Партії проти законопроєкту президента Рузвелта є фактом небаченої політичної ваги. Тому й не диво, що політичні публіцисти тепер працюють гарячо, щоб цей факт вияснити.

Вони признають, що самий законопроєкт властиво не заслугував на таку опозицію, з якою він стрінувся. Не був це первісний проєкт президента Рузвелта, що справді намагався дати президентові величезну виконну владу, а був це проєкт, обкроєний з усіх різких уповажнень. Якби його конґрес був ухвалив, влада президента від цього не багато була би збільшилась. Усі гострі зуби, котрими федеральний уряд міг би був кусати, з проєкту вже винято. Повалення такого проєкту є тим більше замітним фактом.

Пояснюють цей факт тим, що тепер в Америці піднято справу диктатури. Мовляв, якби конґрес ухвалив цей проєкт, то президент, якщо він хотів би, міг би легко захопитися за диктаторську владу. В краю, мовляв, поширилося переконання, що в федеральнім уряді, — якщо не в самому президенті, то десь у його найближчім оточенні — нуртують диктаторські течії, які можуть, як не тепер, то в четвер, стати основою справжніх посягань по диктаторську владу з боку президента Злучених Держав. Страх перед диктатурою, звичайно сильний серед американців, скріпився останніми часами через поширення диктатур по світі, і тому край хотів бачити наочно демонстрацію, що в Америці ніколи до диктатури не прийде.

Чому саме пішов на таку демонстрацію конґрес з демократичною більшістю? Чому конґресмени з Демократичної Партії заризикували компромітацією президента зо своєї партії? Чи конґресмени поповзли по плазунськи під диктат зручних маніпулянтів публичної опінії? Чи конґресмени збоялися преси, що загалом була ворожа до Рузвелтового пляну, немовби не могли йому дарувати вибору проти голосу всеї просто преси? Чи може конґресмени справді обурені на диктаторську тактику Рузвелта супроти конґресу?

Можливо, що кожний з тих чинників заважував. Як би не було, президент Рузвелт нині сильно політично ослаблений, а тимсамим ослаблена його акція за все те, за що він стоїть, наприклад, за щиру допомогу безробітним. Підрятувати його може лише діяльна публична опінія, себто виборці, що не тільки в нього вірують, але й цю віру активно публично маркують.

З ДНІВ ПЕРЕВОРОТУ В АВСТРІЇ

(Дальші картини).

Відень святкує.

Багато, багато пишних парад, святкових обходів та величавих маніфестацій пережив за нашої памяти Відень, але чогось подібного, що почало діятися тут з днем захоплення влади націонал-соціялістами, не бачив, ні не пережив ще у Відні ніхто й ніколи. Це була радість народу, що в повній свідомості визвольного пориву як перший з народів, призначених у Сен Жермені і Версаю на погубу, двигнувся шматувати кріпацькі постанови давунів зєдинення двох віток одної і тої самої нації.

Поправді:

Який це стався епохально-визвольний подвиг. І то не тільки з погляду на саму Австрію! Бо хібаж не мусить лякати тепер злочинних творців версайсько - сенжерменського миру думка про те, що так ненадійно з одного дня на другий можуть двигнутися проти них і всі інші поневолені ними народи і пошматувати їх договори до решти і на віки-вічні? Зокремаж ми, українці?

І тимто радість Відня тепер це в рівній мірі радість усіх, що вміють оцінити вагу збройної боротьби нації проти чужинецьких наїзників і деспотів.

Ось та стихійна, нічим невгамована радість спянілих волею людей вперше ворухнула всім містом у суботу пополудні, коли пронеслася чутка про прибуття перших відділів німецької армії. Бо в суботу рано прапори з гакенкройцом маяли ще тільки тут і там у широченному околі Гоймаркту, нпр. аж до 10. рано всього на будинку робітничого Метальфербанду — то пополудні тогож дня почало вкриватись ними згодом усе місто, особливож на всіх улицях і площах середмістя, від палат і будинків найвищих урядів та установ починаючи. Правда, день у суботу пополудні був негарний, нахмурений і холодний. Але це не зупинило віденців з ніякого погляду покидати масово хати і мандрувати непроглядними юрбами на Рінґштрасе, яка вже могутньо видвигненим рядом своїх готелевих палат на фронті довгими лентами німецьких прапорів робила повне врочистої величі враження. Того дня науки в шкільних установах не було ніде. У фабриках і робітничих заводах роботу покінчено раніше. Узаґаліж буденна праця великого міста припинилася згодом скрізь і почалося — свято. І то свято тим світліше і радісніше, що не було воно окуплене кровю нікого, хоч довершила його всетаки перемога зброї.

Памятаю великі вселюдні врочистості у Відні і за цісарства, і за републики, від червоних парад після перевороту 1918 р. починаючи, аж до парад та видовищ епохи Дольфуса і Шушніґа. І пригадую, що на що вже там віденець і не дивився, то десь там з глибини його ества навіть і в найповажніших моментах озивався все трохи злобний сміхун, скептик і цинік, для якого саме такі моменти це в даних обставинах — „вуршт". Отак віденський сміхун підчас урочистої процесії на Боже Тіло (одної з найбільших парад за цісарства) підмічував злорадно, що високі аристократи в почоті цісаря мали доволі часто зовсім немудрі лиця (особливож ті з червоними від добрих вин носами). А за червоної републики він на Першого Травня кпив собі з розгорланих соціялістів, читаючи нпр. на прапорах їх вишикуваних дівчат замісць „леґіон вільної жінки" — „леґіон вільної любови". Таксамо, як про Дольфуса він уперто повторював, що „дер Долі іст ц'кля" (таки замалий до своєї ролі). Але тепер здавалося, що віденець ніби відродився. Вся ота захована злорадність, виплекана в нього впродовж довгих століть терором духової неволі, знаменної для всіх режимів в Австрії, головно з епохою Франца І. — кумедного тестя Наполеона! — ніби щезла кудись безслідно.

Приглядаючись до них на цім святі, видно було, що це не ті давні віденці, що звикли топити свою злість і своє негодування в келихах вина при музиці і співі фолькс-зенґерів та в коханні із золотоволосими віденськими дівчатами...

Теперішня радість Відня дихала вже гострим жаром революційної стихії.

От я, вертаючися з домівки нашої академічної „Січі", йду з кількома січовиками попри колишній парлямент, щоб дістатися до трамваю, але де там уже нині ваш трамвай! Покищо ось увесь трамваєвий рух на Рінґштрасе застановлений, бо нею переходить саме святковий похід молоді і руханкових орґанізацій націонал-соціялістів. Це вже вечір, небо темне, і холодно. Але це все ви почуваєте тільки в першій хвилі, бо скоро тільки ви наближились до юрби людей, що стоять по обох боках вулиці, якою саме переходить похід, то ваші очі осліплює море світел, і стає вам гаряче від того жару, що тепер розкипівся в душах стоячих тут тисяч і тисяч людей, тих, що дивляться, і тисяч тих, що йдуть попри них, видвигнувши високо горіючі смолоскипи. Щоб їх бачити як слід, цілі гурти людей повилізали на дерева, що прикрашують середину Рінґштрасе, на ліхтарні і на плякатові колюмни, на дахи ґазетних кіосків і трамваєвих будок, на вітражі і колюмни фасади Бурґтеатру і на дерева у Фольксґартені. Час до часу освічує їх гостре блакитне світло фільмових рефлекторів, і тоді вам аж чудно з того, як ті люди там на тих деревах, колюмнах і вузенечких дахах тримаються. Але думати тепер про це нічого, бо з рядів безконечного походу проноситься безперервним громом крик **„Зіґ, Гайль!" „Зіґ, Гайль!",** на який стотисячна юрба, що придивляється до походу, відповідає водно таксамо, гострим, щораз енерґійнішим ритмом, яким тут згодом стає хвилювати, тремтіти і гомоніти все: і маєстатично розгорнена вулиця, і ввесь простір від парляменту до університету, і — здається вам — увесь простір від землі аж ген до темного шовку мовчазного, провесняного неба.

Так, ген довкола тільки ритм того крику: „Зіґ, Гайль", „Зіґ, Гайль", „Зіґ, Гайль" та „Айн Райх, айн Фольк, айн Фірер" (одна держава, один нарід, один керманич) і „Гайль, Гітлер!" Цей дикий, до болю діймаючий і все ество вражаючий крик і ритм, вкупі зо стотисячною юрбою, робить на вас хвилями несамовите враження. Є в тих окликах щось із ритму гострого кроку чобіт машируючих жовнірів. І ніби ритм ударів крісовими прикладами. І ніби ритм громів, що вистрілюють водно з горіючих смолоскипів. І вам здається, що кожний такий крик, повторений стотисячкротно гуртами людей довкола, це один руйнуючий і смертоносний удар в опира версайского договору, в лоби його творців, в основи Европи, що його створила, і в покоління людей, що з ним погодилися.

Ви бачите бруняві і білі сорочки машируючих, бачите їх білі, червоні і чорні прапори, чуєте команду їх провідників, бачите ряди на біциклях, моторових колесах і в автах. І хочете звести те все до якогось спільного знаменника. Хочете погодити з давнім, минулим. Та коли ви станете в думках порівнювати те все з чимось із минувшини, то щойно тут ви почуваєте з усією чіткістю:

— Ні, нема тепер ніякої минувшини! Це велике начало нової теперішности і нової майбутности! Це родиться потуга нового 75-міліонового народу нової Німеччини!

Д-р Остап Грицай.

ЗА ЩО БИЛИ ЖИДІВ У КНЯЖІЙ УКРАЇНІ

По смерті київського князя Всеволода (1077—1093) напали на Україну половці, спустошили всю Київщину, обступили город Торчеськ і не уступали кілька місяців, поки торчеські люди не піддалися їм. Із великою добиччю забралися половці у свої кочовища, а з собою повели багато бранців. „Змучені холодом, стомлені голодом і згагою, похуділі з біди на лиці, почорнілі на тілі, йшли вони невідомими краями, серед диких народів, голі, босі, з ногами поколеними на терню та зо сльозами говорили між собою: „Я з того міста", „я з того села" — так розпитувались і зо сльозами оповідали про свою родину" — жалісно оповідає літописець про цю біду.

Вже й передтим напади печенігів підірвали були сильно середнє Подніпровя, це головне вогнище тодішнього українського політичного й культурного життя — тепер половці доправили. Багато народу розбіглося, багато зруйнувалося до решти. Головнож це відбилося на селянстві, на якім основувалося все життя, на т. зв. смердах. Потратили господарства, задовжилися, попали в неволю. Тоді від позичок брали лихварські відсотки і хто задовжився раз, уже дуже тяжко було йому врятуватися. Мусів відробляти за лихву або за позичку, а працю цінили низько. З кожної причини чи провини віритель користав, щоб довгу ще причинити або й зовсім на вічного свого раба обернути такого довжника. На місце давнішого вільного народу стали множитися люди невільні, „холопи", раби т. зв. „закупи" — такі, що довг відробляли.

„Руська Правда", що зібрана десь коло 1120-го року, дуже добре відзеркалює тодішні господарські та громадські порядки: на кожнім місці в ній стрічаємо постанови про невільників, про законні й незаконні способи поневолення, про законну та незаконну лихву, про „закупів" і відроблювання довгу, про втечу невільників і способи їх відшукування.

Це викликало велике незадоволення між людьми. По смерті Святополка (1093—1113) в Києві прийшло до повстання: люди кинулися бити жидів, із якими вів ріжні справи покійний Святополк. Він дав був жидам за гроші деякі пільги, а жиди нищили нарід великими процентами, позичаючи гроші.

Вкінці затрівожені бояри покликали на київський престіл Мономаха (1113—1125) як найбільш любленого в народі князя та веліли йому сказати: „Швидше, княже, рушай до Києва, бо як не прийдеш, то скоїться велике лихо. Грабуватимуть не самих сотських і жидів, а підуть на княжу вдову, на бояр і на монастирі". Тоді вже Мономах зараз прийшов до Києва. Митрополит, єпископи й увесь нарід стрінули його і так він став великим київським князем. Заворушення втихли, бо першим ділом Мономаха була **видача постанови про менший процент від позичок.** Це показує, звідки йшло невдоволення народу. Правда, що ще й після того, як Мономах приказав обнизити проценти, вони все ще були високі (обраховують їх на двацять відсотків, та це не зовсім певне, бо монетна система тих часів не зовсім для нас ясна).

Батьки та діти.

Син багатого батька мріє про співацьку карієру. Батько довго противився, вкінці сказав:

— Хочеш співати? Добре, та щоб ти ніколи не приходив співати на моє подвіря...

—o—

До кіна хоче ввійти пані з песиком. Портієр не хоче впустити:

— Прошу пані, псів не вільно впроваджувати.

— Чомуж? Чи то може невідповідна фільма? — дивується пані.

АТИЛЯ

Мадяри вважають Атилю своїм прапредком. Цікава це постать.

У мадярських переказах Атиля зображений мудрим як Соломон, великодушним як Гарун аль Рашід. Над берегами Тибру Христос сходить із неба та як окуп за Рим обіцяє його потомкам корону Мадярщини.

У 5 столітті, коли всякі жорстокости були чимсь звичайним, Атиля викликував подив, наче четвертий лицар Апокаліпси, „якому на імя було Смерть, а вів за собою пекло. А віддана йому було влада над чотирьома частинами світу, щоб кинув синів землі на поталу меча, голоду, пошести та хижаків".

Атиля дійсно вів за собою смерть і пекло. Гуни, яких королем був Атиля, перевищали у жорстокостях вандалів.

Ґотський переказ каже, що гуни були потомками демонів, а Жорнанд твердить, що це племя жило на мочарах, було малого росту, худощаве, крім голосу нічого людського не мало.

Амен Марселен у переляку оповідає, що гуни були кріпкі тілом, голови мали величезні, наче які потвори, носи мали сплощені, а щоки нарочно калічили, щоб лице не заростало бородою. Похожі були на двоножних звірів або до фіґур, невміло вирізьблених. Орди ті мали звичаї вовків: хат не знали, замкнених просторів не любили, наче гробів. Ґалійці боялися лише, щоб небозвід не завалився на них; гуни боялися, щоб дахи на їх голови не попадали. Вогню майже не знали, їли коріння та мясо, припечене під сідлом. Носили жупани з темного полотна та чемерки зо шкір. Жили на конях поганих і таких витревалих як вони самі. На конях їли, спали, відбували наради. Навіть смерть не відділювала тих поганих кентаврів, бо вояка і коня хоронили в однім гробі. Релігії не знали, про надприродні сили також малощо уявляли собі. Війна виповняла їх життя, грабіж і розбишацтво були їх звичайним заняттям, до душогубства бралися наче до жнив. Одна руїна могла заспокоїти їх звірячу жорстокість.

У половині IV. століття це племя виступає на історичну арену і пливе зі Сходу на Захід, у поході заливає Словянщину, племена тевтонів і кочовиків татар. Скількість їх зростає, стають народом. Вождом їх стає Атиля, нагальний як монгол, а хитрий як візантієць. Було щось у ньому з вовкулака й дипльомата. Пляни свої здійснював жорстоко та підступно. Візантійські цісарі мали вже тоді лише слабу владу в своїх руках. Рим і Царгород суперничали між собою, якби то заспокоїти злочинні забаганки Атилі. Раз зажадав від Валентиніяна церковних чаш, що їх єпископ урятував перед грабіжем.

— Коли я сповню це домагання, допущуся святотатства — оправдувався Валентиніян — ь готов замісць чаш дати тобі двічі стільки грошей.

— Чаші або війна! — відповів Атиля.

Мешкав у деревляній буді, до якої цісарські посли йшли навколішки. Коли минули вали з дощок і стовпів, зявився перед ними Атиля, низький, кремезний, без бороди, смаглявий на лиці, з очей пробивалася жорстока лють.

Пріск, що брав участь у посольстві, описав двір того варвара-монарха. Бачимо Атилю, як віздить святочно до столиці під бальдахимом, який держать дівчата. Коли переїхав попри дім свого міністра Онеґеза, на стрічу почотові вийшла жінка того достойника із служницями, що несли миски з мясом і збан вина. Атиля зупинився: чотири чоловіки піднесли на висоту коня срібний стіл, Атил[illegible] їсть і пе, не виймаючь [illegible] стремен. Кілька днів опісл[illegible] запросив послів на пир. Го[illegible] ввійшли до кімнати, в якій були лавки та столи, а посередині на підвищенні королівське ліжко, на якому спочивав Атиля. Біля ліжка покірно похилений сидів Еляк, син Атилі. Їжу і напитки подали у срібних і золотих посудинах, а Атиля їв із деревляних мисок і пив із деревляної чаші. Підчас обіду народні співці оспівували перемоги Атилі, а пісні так підбадьорили слухачів, що самі стали кричати, лиця їх прибрали жорстокий вигляд. Після співців ставописуватися весельчак, якого примхи викликали сміх на лицях варвар. Один Атиля спочивав непорушно, пісні та ріжні весельчакові штучки не робили на нього враження. Щойно, як увійшов наймолодший син Атилі, Ернак, лице Атилі розяснилося, прикликав хлопчину до себе та щиро обійняв його. Тогож дня післав до Теодосія та Валентиніяна двох своїх воївників із таким повідомленням: **„Атиля, пан і володар світу, приказує, щоб ви для нього приготовили палату, бо незабаром зявиться!"**

[illegible] справді прийшов. А діялося [illegible] страшного 451-го року, [illegible]й заповіли комети, затьми [illegible]яця та криваві хмари, серед яких бачили страшних лицарів із вогняними мечами.

Здавалося, що вже надходить кінець світу.

Похід Атилі можна би назвати потопою: страшний вожд вів безчисленні маси гунів, алянів, ґельонів, остроґотів, ґепідів аварів, болгар, турків і гуніґарів. Похід цей за кілька днів залив Ґерманію і Ґалію (Німеччину і Францію). Народи втікали перед цією наволою варвар, що грабили, пліндрували, вбивали. Звідусіль нісся гуркіт міст, що розсипалися у звалища, зойки вмираючих. Кров спливала ріками, міста ставали безлюдні, зникали управлені поля.

Серед того страхіття Атиля прибирає казкову постать. Деякі літописці зображують його з головою осла, інші з рилом, а є і такі, які впевняють, що він не говорив, лиш ревів. Якийсь пустинник назвав Атилю Бичем Божим. Колиж Атиля почув це, сказав із діявольською радістю:

— Так... Зоря паде, земля дріжить, я є молотом світу!

Так називають його теж єпископи, які приймають Атилю перед брамами міст у святочних ризах.

— Хто ти? — питається його єпископ Троє з мурів тієї твердині.

— Я Атиля, Бич Божий!

— Коли так, то не в моїй силі зупинити тебе. Будь поздоровлений, Бичу Божий, ввійди і ступай туди, куди веде тебе Його приказ.

І Атиля ввійшов із своєю армією, та в цій хвилині на місто впала з неба заслона і вчинила його невидним для варвар. Перейшли містом у тій думці, що йдуть левадою.

Захід загинув був би, колиб не перемогла Еція на Каталянських полях. Була це найстрашніша битва в історії світу: згинуло в ній 200,000 людей. З крови потворилися струї. Відбитий ґалями Атиля вдарив на Італію, яку вмить сплюндрував. Горіли міста, люди падали, наче трава під косою. Вкінці Атиля, насичений вбивствами, обвантажений добичею, вертається до свого осідку. Підчас повороту вбила його мстива ґерманка. Орди окружили жалібний намет, кричать. Невільників, що копали гріб для Атилі, повбивали.

Перемоги не вчинили Атилі великим. У його славі нема нічого, крім зойків і криків. В його історії стільки людського, що в землетрусах, у вибухах вульканів, хуртовинах. Перевороти, які він переводив, мають у собі щось несвідоме, фаталістичне. Історія Атилі не обвинувачує; називає лише його одною із сил природи, що все нищить.

Атиля виглядає сьогодні як історична закаменілість казкових форм.

Пояснив.

— Тату, що то є дефіцит?

—То є, синку, те, що остається, коли чоловік усе стратить.

З ДНЯ

„НІЧОГО НОВОГО ПІД СОНЦЕМ".

Мартин Вилбур, куратор китайського відділу в шікагоськім музею, сказав, що „новий розділ" (ню діл), який переводить тепер президент Рузвелт в Америці, це нічого нового. Таку саму політику пробували китайці вже дві тисячі літ тому. Вилбур говорив, що тоді пробував тої самої політики китайський премієр Ванг Манг.

Ванг Манг звертав своє вістря проти великих земельних посілостей, які мали монополь на земельні продукти. Він хотів силою їх вивласнити і поділити землю між загал. Він також хотів націоналізувати копальні, вирібні соли, вина й інших продуктів загальних користувань. З другого боку, Ванг Манг давав державні позички промисловцям, щоб оживити бизнес і зменшити безробіття. Він також провадив хліборобську політику, що дуже подібна до політики нинішнього американського секретаря хліборобства, Волеса, з його „все повним шпихлірем".

ІНШІ ВИПАДКИ.

Вилбур також наводив інші випадки зо старої історії, з яких виходить, що тисячі літ тому люди мали дуже подібні суспільні клопоти до тих, які ми маємо сьогодня; а також, що ті клопоти вони пробували розвязувати дуже подібно до того, як ми це сьогоднп робимо. Він наводив уривок з промови одного китайського міністра, що жив перед народженем Христа. В тій промові міністер говорив: „Урядові невільники, яких є біля сто тисяч, тільки бавляться, вештаються і нічого не роблять, у той час, коли добрі громадяни мусять платити податки на те, щоб їх удержати. Це було б краще увільнити тих невільників, зробити їх звичайними людьми і кормити їх із загальних шпихлірів".

Вилбур порівнює тих невільників до нинішніх безробітних, а промову згаданого міністра — до промов деяких нинішніх американських політиків, які критикують грошеві підмоги, виплачувані безробітним.

„КАПІТАЛІЗМ" У ДАВНИНІ.

Д-р Пієр Пурвес, професор шікагівського Орієнтального Інституту", у свойому докладі сказав, що в Мезопотамії три тисячі літ тому люди мали високо розвинену капіталістичну систему, враз з ріжними фінансовими інституціями, що вцілості відповідали нашим нинішнім інституціям. Ця капіталістична система була таксамо фільософічно обгрунтована, як нинішня, і мала також ті самі недомагання, що їх має нинішня. „Моргеджі", „форклоужурс" були добре відомі хоч під іншими назвами, вже три тисячі літ тому.

МИ ЖИЄМО МИНУЛИМ.

Безперечно, нинішня наша цивілізація і культура виходять багато нових розумних річей. Головно в ділянці техніки ми пішли багато вперед. Але в ділянці суспільних устроїв і науки збірного життя ми ледви чи винайшли щонебудь нове. Слово „демократія" є старого грецького походження. Також слова соціялізм, комунізм, націоналізм, анархізм, диктатура, лібералізм і сотки інших є або старогрецького походження, або старо-римського. Вже в тодішніх часах старі греки і римляни, які замісць одежі вдягались у „верети", ходили в личаках, їздили ослами, не знали ні електрики, ні газу, ні парової машини, вони жили тим самим примітивним життям, яким живуть нині наші люди в якімсь забитім галицькім селі — знали значіння тих крилатих слів, над якими ми нині сперечаємося. Вони самі ті слова винаходили.

ЩО ЦЕ ОЗНАЧАЄ?

Коли ми вдумаємося добре в факт, що ті старі слова винаходили люди, що жили тисячі літ тому; а далі, коли візьмемо під увагу й це, що вони їх та звязаний з ними зміст впродовж довгої історії раз тут раз там примінювали в житті, то мусимо прийти до висновку, що всі суспільні устрої — демократичні, соціялістичні, диктаторські й інші — є, видно, добрими, або лихими впродовж якогось означеного часу.

Життя розвивається, змінюється. Нарід попадає в якусь економічну, суспільну, чи міжнародну кризу. Він старається знайти вихід з тої кризи. Відповідно до того він придумує і запроваджує в себе якийсь устрій. Як довго існує дана потреба і дана небезпека, так довго той устрій може бути добрий. Коли небезпека минула й виринули інші відносини, той устрій може тратити вартість, а на його місце треба впроваджувати щось нове. А-ле це „нове" передтим уже могло кількакротно виступати і сходити зо сцени історії.

Кажуть: історія повторяється; нема нічого нового під сонцем.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРО ЩО ГОВОРЯТЬ ПОЛЬСЬКІ МОНАХИ.

В Бофало, Н. Й., польський монах з чину францішканів виголошує в неділі промови на радіо, а також деколи виїздить з промовами на провинцію. Дня 3. квітня ц. р. він дав виклад у місцевім польськім костелі на релігійну тему. Той виклад був переданий також через радіо.

В першій частині свого викладу він гостро критикував польську молодь, яка, на його думку, провадить негарне, неморальне життя. Ця молодь не приносить польському народові слави, говорив він. Признаюся, що колиб хто так говорив про українську молодь, то мені червонілоб з сорому лице. Добре, що серед нашої молоді мало таких, думав я собі.

В другій частині викладу він довше зупинився на польських справах у Польщі. Тут то він уже вихвалював Польщу і приписував їй усякі добрі прикмети. А між іншим також говорив, що Польща це справедлива держава. Вона тільки дбає про своє, а чужого ні клаптика землі не хоче.

Слухаючи цього викладу, мені ще раз соромно стало за священика, який говорив таку очевидну неправду. Таж усім відомо, що Польща загарбала великі українські простори, з сімома міліонами українців. Також усім добре відомо (і того навіть самі поляки не відпекуються), що Польща загарбала теж великий шмат білоруських земель з кількома міліонами мешканців. Загарбала також добрий шмат литовської території враз із литовською столицею, Вильном. А недавно загрозила навіть Литві, що захопить усю її територію, коли вона не прийме польських домагань. Та, не звертаючи уваги на всі ці такі очевидні факти, польський монах говорить, що „Польща не хоче чужого".

Н. Н.

Щасливий.

— Як проживаєш?
— Гарно! Сам господар на цілу хату.
— А жінка?
— Богу дякувати, втекла з моїм секретарем...

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮАРК, Н. ДЖ.

Протестаційне віче.

Дня 20 березня ц. р. відбулося в Нюарку, в Словацькій салі, велике протестаційне віче, скликане Стейтовою Організацією й Окружною Управою ОДВУ в ціли запротестування проти насилств, доконуваних окупантами на українськім народі. Зараз по полудні почали масово сходитись українці. Зійшлися поверх півтори тисячі, так, що простора саля не могла всіх змістити.

Вічем проводила президія, зложена з В. Букати, предсідника, і двох секретарів: Леся Сисина і С. Бутковського. Віче відкрив В. Буката короткою промовою, даючи англійською й українською мовою пояснення про ціль віча. Потім покликав на першого бесідника Т. Рудого, який у своїй короткій промові представив ситуацію українського народу під чотирма заборами. Також підкреслив, що в нинішню пору ще інші народи зазіхають на Україну і що нам нема що від них добра сподіватися, тільки своїми власними силами мусимо будувати українську державу.

Другим бесідником був Д. Галичин, головний секретар У. Н. Союзу. Бесідник говорив палко і змалював яскравими красками ті удари, які спадають на українську суспільність під ріжними займанщинами. Проти тих ударів ми все протестували і будемо протестувати, говорив бесідник. Ми протестували проти „пацифікації", проти розстрілів польською владою української молоді, проти виморювання голодом червоним сталінським режимом. Своїми протестами ми помогли морально нашим братам і додали їм духа до дальшої витревалости. Вони бачать, що за ними стоїть заокеанська еміграція. Дальше бесідник подрібно виявив ті знущання, які заподіває українському народові кривавий режим Сталіна, який обернув наших людей у каторжників.

Третім бесідником був редактор „Націоналіста", В. Душник. Молодий бесідник підкреслив, що, не звертаючи уваги на удари, ми повинні вірити свято в нашу остаточну перемогу. Палкі його слова публика нагороджувала оплесками. Не лиш ми самі нині протестуємо, говорив він. Але також разом з нами протестують усюди литовці, яких Польща хоче підбити під своє панування, подібно як вона це з нами зробила. Дальше бесідник натаврував окремо дикий напад польського посла Войцеховского на особу митрополита Шептицького, речника українського народу під польським пануванням. Також потягнув бесідник про наступ польської влади на українську греко-католицьку церкву і про висилку священиків до Берези Картуської. Бесідник натаврував киринну роботу еп. Хомишина і висказав надію, що вже в короткому часі дзвони святої Софії в Києві і св. Юра у Львові проголосять світові відродження нашої держави.

Четвертим бесідником був о. д-р Клодницький, який сказав, що хоч наші вороги розділили між себе наші землі і закріпили їх взаємними договорами, то прийде час, що український нарід поламає ті договори і настановить нові, згідні з правдою і справедливістю. Бесідник закликав гарячими словами зложити жертви на визвольну боротьбу. Переведена збірка принесла $247.98.

Потім виголосив гарну промову ще пастор А. Куман і завзивав усіх залишити всякі партійні чи релігійні непорозуміння і йти спільно одним фронтом проти ворогів.

Накінець председник В. Буката прочитав резолюції віча, які були одноголосно ухвалені присутніми. Копії тих резолюцій вислано до ріжних міністерств і амбасад. Відспіванням українського національного гимну закінчено віче. Люди, підбадьорені на дусі, розійшлися.

Лесьо Сисин, С. Бутковський, секретарі.

СИРАКЮЗ, Н. Й.

Протестаційне віче.

З ініціятиви Центральної Управи ОДВУ і заходами місцевого Центрального Комітету відбулося 3 квітня ц. р. в нашій громаді протестаційне віче проти Польщі, яка в останніх часах здвоїла свою енергію в наступі на все, що українське.

Пополудні того дня зараз по Службі Божій зійшлося до Народнього Дому багато народу. Головою віча, згідно з волею присутніх, був Юрій Дашкевич, а секретарями М. Каник і І. Кіянка. Голова відкрив віче, пояснюючи його ціль. Опісля предсідник Українського Центрального Комітету, п. І. Пігуляк, виголосив довший реферат, у якому представив положення українського народу під польською займанщиною, а також зясував заходи поляків знищити нас економічно, політично, культурно і релігійно. В останніх часах, говорив бесідник, поляки хочуть розбити нашу церкву і в тій цілі повели завзяту нагінку проти української греко-католицької церкви і проти митрополита Шептицького. Бесідник також представив положення нашого народу під іншими займанщинами, а це під румунською, чеською, а передівсім московською.

Потім забрав слово о. М. Кузів і заявив, що ми протестуємо проти всіх займанців рівночасно, бо вони всі однакові, а ріжняться хіба тільки способами щодо нищення українського народу. Г. Туркевич у своїй промові підкреслив виховання характерів тут на еміграції. Колись ті характери станут у пригоді українському народові в будуванні його держави. Черговим бесідником був американець Вотсон, представник Американської Федерації Праці. Він заявив, що вповні погоджується і солідаризується з вічем та просив, щоб рівночасно українці протестували і проти переслідувань жидів у Польщі. П. Пігуляк подякував п. Вотсонові і сказав, що дотепер ще ні одна робітнича група в Америці отверто не ставала в нашій обороні. Тому він в імені українців витає прибуття представника А.Ф.П. на українське віче. На кінець відчитано резолюції, що таврували польське панування, а далі долучено ще одну резолюцію, що таврувала большевиків. Резолюції вислано до амбасад і міністерств ріжних держав, а також до Ватикану. По вічу переведено збірку на покриття коштів віча. Місцева американська преса досить обширно писала про нього.

Г. Туркевич.

ПОКИДАЄ ФІЛЬМИ?

Грета Гарбо, відома фільмова акторка, ховається перед фотографами в авто, щоб не дати відфотографуватися з Леопольдом Стоковським, відомим орхестровим диригентом. Вони разом щойно відвідали Ватиканський Музей у Римі. В розмові з газетярами Гарбо заявила, що не думає виходити замуж за музиканта, але обоє плянують разом покинути роботу й виїхати в довшу подорож.

ВАПНО І ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ОРГАНІЗМУ

Вапно є не лише в мінералах, де творить гори в усіх частях світу, але й у ростинах і живих сотворіннях. У живих сотворінь творить складову частину костей, шкаралупі яєць, панцира (нпр. черепахи) і так дає організмові охорону. Вапно конечне для життя клітин. Більшість клітин ростин і живих сотворінь має в собі вапно. Коли їм відняти вапно, гинуть.

Давніше думали, що вапно потрібне живому організмові лише для будови костей і зубів, у яких його багато. Пізніше, головно останніми часами, переконалися, що вапна потребують і ріжні інші тканки. Так напр. нині приписують присутності вапна, що кров стинається на повітрі при зраненні. Таксамо вапно причиняється значно до ферментації (квашення).

Багато тяжких перешкод у правильному функціонуванні приписують недостаточному доплививові вапна, або неправильному його задержанню.

Для будови та вдержання костей і зубів, а також для виміни зужитого треба доставляти організмові все достаточну скількість вапна. Це діється завдяки харчам. Ріжні харчі мають у собі ріжну скількість вапна. Багато вапна мають у собі зеленина (городовина), овочі, молоко, сир; менше вапна має мясо, стручкові ростини та білковини. А з городовини найбільше вапна має в собі шпінат, опісля морква. Свіже мясо і хліб мають приблизно однакову скількість вапна, товщ не має його зовсім. Щоби організм діставав страву, багату в білковини, товщ, вуглеводні та мінеральні складники, треба їсти мішані харчі. Недостачу мінеральних складників в одній страві можна винагородити їх багатством у іншій страві. Коли цього не додержуємося, воно може мати погані наслідки, захоріння організму. Так то пояснюється також зменшення сили дитячого організму протиставитися недугам і пошестям. Вагітні матері та під час кормління немовляти дуже вразливі на недостачу вапна. Бож мати мусить додавати дитині вапна для будови костей. Таксамо коли кормить немовля, дає йому в молоці вапно.

Одначе причиною захоріння організму не все є недостача вапна. Причиною недуги може бути й те, що на силу виділюємо вапно з тіла, або що тіло нездібне є задержувати вапно у своїх клітинах. Про це останнє дбають спеціяльні залози, а з досвіду знаємо, що коли ті органи хорі, то тіло хорує на вапно.

Колиж тіло не дістає довший час потрібного вапна, бере його з резерви, яка міститься головно в кістяку та зубах. Колиж це тягнеться занадто довго, може настати дуже велика недостача вапна, а це веде до хоробових змін у ріжних органах. Тоді терплять на цьому найбільше зуби. Тратять свою твердість і скоро псуються. У костях дітей може повстати англійська недуга (рахітіс, кривуха), а кости дорослих крихкіють, а навіть мякнуть. Самособою, що організм дорослої людини не ушкодиться так скоро, як дитячий.

Сказано вже вище, що наслідком недоживлювання вапном організм тратить свою відпорність проти захорінь і так підготовляє добрий трунт для пошесних недуг. Стверджено, що при сифілісі, сухотах і інших заразливих недугах організм виділює дуже багато вапна. Чи вапно виділює якась із цих недуг, чи діється це внаслідок змалої відпорности організму, спричиненої недугою, покищо наука не ствердила. Отже проти тих недуг боремося так, що організмові додаємо вапна або його сполук.

З тих то причин лікарі сьогодні стосують лікування вапном. У багатьох випадках діється зовсім запобіжно (як у дітей, вагітних жінок, кормлячих матерей, недокровних), в інших випадках додаємо вапно вже хорим, як напр. сухітникам, або при недугах, що повстали внаслідок нарушення рівноваги нервової системи.

Розуміється, що не вживаємо вапна в такому стані, як його потребуємо в природі, бо тоді тіло не мало би з нього ніякої користи. Треба вапно подавати в таких сполуках, які легко розкладаються (розпускаються) і тим уможливити тілу нагоду, оставити потрібну скількість вапна для себе. Часто ми приємно заскочені несподіваним наслідком.

НОВІТНІЙ ДОВБУШ

Майже від року гуляв на Гуцульщині сміливий опришок Дмитро Ординчук, про якого вже ходили між народом справжні леґенди. Гуцули говорили шепотом, що Дмитро запродав свою душу „ерідникові" і тому його не йметься ворожа куля, як колись не ймалася славного Довбуша.

Опришківська каріера Ординчука почалася перед 6 роками. Тоді то засудили його за злочинний підпал на 4 роки тюрми. Вийшовши зза решітки, Дмитро довго не попасав на волі, бо, вернувшись до родинного Жабя, почав красти і знову помандрував на рік до криміналу. В тім то часі судили вязничого сторожа Марцінковского за надужиття, а Ординчук зізнавав у процесі як свідок. Він заявив, що Марцінковскі був справді лихим стражником, бо він сам, якби був хотів, то вже давно втік би був з вязниці.

В суді вважали ці слова Ординчука за самохвальбу, одначе за кілька днів виявилося, що Ординчук не балакав на вітер. Разом з кількома опришками, між якими був і ославлений Струк, Ординчук утік з тюрми, а крім того заграбив з судового маґазину кріси, набої і т. д. Відтоді починається „діяльність" ватаги Ординчука на ширшу скалю, що позначилася густо нападами, грабіжами й кровопролиттям. Багаті ґазди на полонинах терпли перед грізним ватажком, озброєним від стіп до голови, що не знав пардону і за айменший спротив стріляв. або колов ножем. Так згинув з його рук вівчар Шатрук, так пішов спати Іван Теліщук, яких Дмитро підозрівав, що хочуть видати його поліції. Поліціяж і граничники кілька разів засідалися на опришка, але він завжди щасливо рятувався з матні. За його голову визначили високу грошеву нагороду.

Одного разу зявився Ординчук зо своєю ватагою в Жабю й зайшов на весілля до місцевого багача. Його хлопці дали кілька стрілів „на віват", а сам ватажок пустився в танець з молодою. На весіллі був 84-літній гуцул Антін Харабарук, крепкий іще, хоч сивий як голуб дідусь. Він чув, що пани в Жабю проголосили в нагороду купу грошей за голову опришка й забажав, щоб ті гроші дісталися в його руки. Коли хлопці Ординчука вийшли надвір, старий гуцул кинувся на розгуляного опришка й намагався його звязати. Ординчук вмить опритомнів: добув ножа і так ним почастував лакомого гуцула, що тому вже раз на завжди відхотілося нагороди.

Після того на якийсь час стало тихо про Дитра Ординчука. Аж недавно появився він в околиці Жабя, де дійшло до стрілянини між ним і ґраніччером. Поліція знову уладила облаву, але не могла собі дати ради між гірськими зворами, а ще з таким метким гуцулом, як Ординчук, що знав у горах кожний пень і кожний камінь. Але пощо живуть на світі рідні брати-гуцули!... Два з них, а то Дмитро Ґулюк і Микола Бойчук, засілися 26. лютого в лісі на Красинку коло Жабя в хвилині, коли Ординчук курив люльку, кинулися на нього, звязали мотузками і віддали в руки поліції. Незабаром Ординчук стане перед судом. Йому грозить кара смерти.

ЯК ПОВСТАЛА ВОДА І ЧОМУ МОРСЬКА ВОДА СОЛОНА.

Щоб знайти відповідь на цей запит, мусимо завернутися думкою взад у далеку на міліони літ добу, коли наша земля починала помало вистигати, а хемічні первні, що були на ній, на основі закону реакції витворили тревалі сполуки. Головним первнем, що є на нашій землі, є кисень. Друге місце після нього щодо скількости та значіння для орґанічного життя займає водень. Бо, як відомо, зо сполуки водня та кисня повстає вода. Кисень і водень злучилися на землі ще в тій добі, як земна шкаралуща творила сціпенілу, гарячу масу. На тій ще жевріючій земній кулі не було умовин для скроплення води, яка в формі пари заповняла атмосферу нашого ґльобу. Крім пари земна атмосфера мала деяку скількість багато від неї тяжчого хльору. У підбігуновій смузі, де земна шкаралуща вистигала скоріше, вчасніше ніж деінде, дійшло до скроплення води. Вода ця, самособою, збиралась у витворених заглибинах, де природньо, як тяжчий від повітря, наґромаджувався ґаз, хльор і творив у злуці з іншими первнями, як сіль, маґнес, потас, т. зв. хльорки, що розпускаються у воді. Тим солям завдячує морська вода свій солоний смак, а сірчанам маґнесу, вапняка й потасу — свою гіркість. Всі ті первні як лекші знайшлися на поверхні, або під самою поверхнею землі, коли інші, тяжчі опадали до ядра землі та творили розтоплену масу, що виповняє нутро земної кулі.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ІМІҐРАНТ

Він іще молодий був, рідний край покинув, шукати щастя пішов на чужину. Пішов геть за море, в світ. Покинув друзів, покинув рідню.

В чужині прийшлося йому неодно терпіти, усякому лиху покірно коритись. Але він з бідою якось погодився, звичаїв і мови чужої навчився. Працював усюди: в майнах, на фармах, у залізних гутах, у ткальняних фабриках. Зароблені гроші — кожний цент складав. Не пив, не гуляв і не марнував.

Як уже спору суму грошей призбирав, то іншим життям жити забажав. Тож він оженився, щоб лекше прожити, щоб радість і смуток було з ким ділити.

І звичайним руслом життя їх поплило. Здавалось: родинне щастя в них зацвило. Були в них діти здорові та гожі; вони виростали мов ті цвіти рожі. Поки малі були, рідну мову знали і батьків любили, звичаїв навчались. Як попідростали і пішли до школи, то своє рідне, мову рідну забули поволі. А батьки на теє зовсім не зважали й у вищі школи дітей посилали. Ощадности свої з банку вибирають і дітей на науку в школу посилають.

„Треба, — каже — жінко, нам дітей учити, щоб їм було лекше на тім світі жити. Вивчаться, то й люди може з них будуть і в нашій старості за нас не забудуть".

Так нераз обоє пляни укладали. Та лихо не спало, а вони не знали...

І так непомітно їх літа пройшли і радість та смуток з собою принесли.

Аж тут нове лихо до них завитало: кріза, безробіття усюди настало. Він утратив працю, нічого робити, треба було і з тим якось погодитись. Ходить він та всюди заєдно питає, чи яку роботу хто зробити має. А до того вдома біда подвоїлась, бо з журби та горя жінка захоріла. Треба було хору у шпиталь віддати, бо вдома не було за що лікувати.

Умерла дружина, розійшлися діти, а він сам остався на широкім світі. Ні з ким говорити, поради питати, ні про горе кому розказати. Ходить безробітний, як та тінь блукає, а холод і голод йому докучає. Іде до притулку, — нічого робити, щоби бодай зиму якось пережити. Там пожив він трохи в чужому притулі — старець безпомічний, усіми забутий.

Як зима минула, доля примирила, бо над іміґрантом виросла могила.

К. Маланчукова.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

THEIR GAIETY PLEASED AUDIENCE AT TEACHERS COLLEGE

A group of children from Shamokin, whose charming gaiety was contagious, entertained the students and faculty of the Bloomsburg State Teachers college yesterday morning with songs and dances of their parents' homeland, the Ukraine, a republic of Russia.

The eleven children, coming from the first eight grades of the Grant School, Shamokin, appeared in Bloomsburg on a previous ocasion, when their grace and spontaneity won many friends. They have also appeared, with other members of the troupe from Shamokin, upon programs at Bucknell University, Harrisburg, Kulpmont, Minersville, and many other towns in eastern Pennsylvania.

Wearing costumes accurately paterned after those worn in their native land, the youngsters presented a program of unusual inrest and color.

Quaint folk dances, with intricate formations and lilting music, were performed with ease and zest. A group of songs in the Ukrainian tongue were sung in three-part harmony.

The dances included a farmers' dance by Mickey Yonkovig and George Kandra, two of the older boys; a whirling ballet by the girls; and an Easter dance, concluding with a chorale, or prayer.

Applause was instant and enthusiastic when Phylis Petsock and Alexander Drozdiak, two tiny first grade tots, executed a neat folk dance.

At the end of the program, the children presented to Miss Harriet M. Moore, music instructor at the college, a box of Easter eggs, dyed, waxed and elaborately designed. The eggs had been made by two of the mothers of the children, Mrs. Alexander Drozdiak and Mrs. John Petsock.

The girls were attired in attractive costumes of vivid colors. The loose blouses were white, cleverly embroidered, and the velvet jackets were gratefully fitted. The simple underskirts were partly covered by plain skirts and velvet aprons. A full sash was tied at side and the youngsters' feet were encased in red boots.

Red satin trousers, very full and tightly fastened above the ankles, and white blouses with flowing sleeves composed the colorful costumes which the boys wore. Black boots came up above their ankles and long sashes were tied about their waists.

The troupe was accompanied to Bloomsburg by Miss Adele Hartman, a teacher in the Grant school who is taking a music course by Miss Moore, at the Bloomsburg college on Saturdays.

Miss Hartman explained that the children attended night school at Shamokin as well as day school. At the former institution, they learn from Alexander Drozdiak, father of three of the children, the language, songs and traditions of the Ukraine.

(**The Morning Press**, Bloomsburg, Pa., April 2, 1938).

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 10. квітня 1938. помер у Ню Йорку

МИКИТА ҐУЛА.

Прожив 57 літ. Походив зо села Коцюрова, повіт Бібрка, Галичина. Лишив двох братів в Америці.

Був діяльний і щирий український діяч і давав часто на народні цілі.

Похорон вдбудеться в середу, 13. квітня, з похоронного заведення П. Яреми, 129 Іст 7. вул. у Ню Йорку, в 10. годині рано до Української Православної Церкви, 334 Іст 14. вулиця, в Ню Йорку.

Земля Йому пером!

У неділю, 27. березня 1938. помер у Рочестері, Н. Й., член Тов. Зап. Січи, від. 367 У. Н. Союзу

ДМИТРО КОГУТ.

Покійний родився в селі Верхня, повіт Калуш, Галичина. Прожив 46 років.

Похорон відбувся в середу, 30. березня 1938. У похороні взяли греміяльно участь члени Тов. Зап. Січ.

Земля Йому пером!

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори Товариства Вільних Козаків, від. 316, відбудуться в четвер, 14. квітня, точно в годині 8-мій вечором, в У. Н. Домі, 831 Joseph Ave. Проситься всіх членів прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени зволять заплатити свою залеглість, бо в противнім разі будуть суспендовані, а тимсамим не отримають дивіденди, щоб опісля не було нарікань. — В. Ґурянський, секр.

АЛЕНТАВН, ПА. Місячний мітінґ Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147, відбудеться 17. квітня, в 2. год. пополудні, в парохіяльній галі, 803 N. Front St. Просимо прийти на означений час і вирівняти свої вкладки. Довгуючі члени, що не заплатять своїх вкладок до 23., будуть суспендовані. Просимо родичів платити за діти точно що місяця. — Й. Матковський, предс.; І. Рудакевич, кас.; І. Федорак, секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. Місячні збори Сестрицтва Благовіщення, від. 125, відбудуться в неділю, 17. квітня, в год. 12:30 сполудне, в парохіяльній ґалі при Оклей і Райс. — А. Куропась, предс.; Р. Попадюк, кас.; І. Подола, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Місячні збори Товариства ім. Івана Франка, від. 83, відбудуться в неділю, 17. квітня, в годині 1. пополудні, в домі У А. Горожан, 847 Н. Френклин ул. Проситься членів прибути на ці збори, на котрих буде одна важна справа до вирішення, а то здвиг усіх відділів У. Н. Союзу міста Філядельфії на день 29. травня. Справа дуже важна і кожний член повинен заінтересуватися, бо це на користь У. Н. Союзу і товариств. — С. Чорномаз, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 5, відбудуться в суботу, 16. квітня, в годині 1:30 ввечір, в гали Укр. Дем. Клюбу, 30-10 — 32-га вул. Просимо всіх членів і члениць, як також усіх молодих членів, котрі переступили до старших членів, щоб прибули на збори, бо маємо важні справи до рішення, як місцеві так і Союзові, котрі відносяться до всіх членів. Контр. комісія здасть звіт за перший квартал. Просимо членів, котрі довгують до братської каси, щоб прийшли й вирівняли свій довг, бо інакше будуть наражені на втрату всіх членських прав. Шановні члени і члениці! Відділовий уряд кличе до вас і до всіх українців, живучих у цій місцевості, щоб вписувалися до У. Н. Союзу, щоб кожний український чоловік і жінка і кожно українська дитина, хлопець чи дівчина, вписалися до У. Н. Союзу. У Союзі сила! Не чекайте, щоб не було запізно. Вступ вільний! — М. Ґалан, предс.; А. Климишин, кас.; П. Барнич, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Звичайні місячні збори Тов. Любов, від. 370, відбудуться в суботу, 16. квітня, в годині 7. ввечір, в гали церковній, 127 Парк ул. Проситься всіх членів прибути на означений час, бо маємо багато важних справ до полагодження. Кожний член отримає свою дивіденду чеком. Довгуючі повинні прибути і вирівняти свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Хто має знайомих, проситься привести їх на збори і вписати до У. Н. Союзу, за що отримаєте нагороду. Вписуйте своїх дітей. — П. Воляник, предс.; І. Ліпцан, кас.; Й. Децембер, секр.

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ. (130)

„Наскільки мені відомо, твої слуги приводять тобі багато дівчат. Вони мусять бути тут у твоїй оселі. Пощо тобі здалася я? Чи варт тобі наражувати задля мене цілу твою оселю?" — умовляла Джейн Кавандаванду. На це Кавандаванда задумано відповів: „Я маю багато дівчат? Вони гарні? Я не думаю. Я не знаю. Донедавна мені здавалося, що я знаю".

Видно було, що в його серці діються якісь зміни. Нагло він немов пробудивсь і приказав Оґдлієві: „Візьми їх і заведи до келії". Оґдлі вклонився і вказав рукою жінкам куди вони мають іти. Запровадивши їх до малої келії, він промовив: „Звідси ви не втечете". „Я рада, що Кавандаванда призначив тебе нас стерегти", промовила до нього Джейн.

Оґдлі на це не відповів нічого. Після короткої мовчанки він вибух: „Чи ти звернула увагу на Кавандаванду? Чи запримітила, як він змінився?" Джейн здвигнула плечима, а Оґдлі гнівно продовжав: „Я добре це запримітив. Ти, ти закрутила йому голову, ти зачарувала його. Але хай він тільки попробує..." При тих словах вогники висипалися з його очей.

Кроки в коридорі змусили Оґдлія замовчати. Це був сам Кавандаванда. Скорими кроками він увійшов у келію. За ним ішли два невільники. Ставувши посередині гурта, Кавандаванда після короткої мовчанки дав Оґдлієві такий приказ: „Я хочу бути сам з тією білою жінкою, що зветься Джейн. Ти забери з собою другу жінку і вийди звідсіля".